

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра прикладної фізики і квантової електроніки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана фізичного факультету

Володимир ЛАЗУР

_____ 2026 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	А Освіта
Спеціальність	А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність	А4.08 Середня освіта (Фізика та астрономія)
Освітня програма	«Фізика. Інформатика»
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта, спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями), предметної спеціальності А4.08 Середня освіта (Фізика та астрономія), освітньої програми «Фізика. Інформатика».

Розробники:

Шуаїбов О.К., докт.фіз.-мат.наук, професор кафедри прикладної фізики і квантової електроніки фізичного факультету ДВНЗ «Ужгородського національного університету».

Суліков Л.М., докт.фіз.-мат.наук, професор кафедри прикладної фізики і квантової електроніки фізичного факультету ДВНЗ «Ужгородського національного університету».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри прикладної фізики і квантової електроніки, протокол № 9 від «30» червня 2026 р.

Завідувач кафедри доц. Віталій БІЛАНІЧ

Схвалено науково-методичною комісією фізичного факультету, протокол № 8 від «30» червня 2026 р.

Голова науково-методичної комісії Василь РУБИШ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 90	1
Кількість модулів – 2	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	1
	Лекції:
	18
	Практичні (семінарські):
	12
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:
	0
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:
	60

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основна мета вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» – сформулювати уявлення про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, їхні властивості, вплив на життя і здоров'я людини, а також про способи попередження і ліквідації небезпек..

Задачі вивчення дисципліни – ознайомлення з основними поняттями і визначеннями БЖД, з закономірностями виникнення небезпек і особливостями впливу шкідливих і небезпечних факторів на організм людини та середовище її існування, з способами ліквідації і попередження небезпек та заходами, спрямованими на забезпечення безпечних умов існування в системі «людина – життєве середовище».

Результати навчання, які студент повинен набути після вивчення курсу:

На основі вивчення курсу студент повинен знати:

1) на ознайомчо-орієнтовному рівні:

- основні поняття і визначення БЖД,
- характеристики шкідливих і небезпечних факторів,
- роль психофізіологічних особливостей людини у забезпеченні її безпеки,
- основні джерела небезпеки у середовищі існування людини.

2) на понятійно-аналітичному рівні:

- вплив різноманітних небезпек на організм людини,
- принципи забезпечення безпеки в небезпечних ситуаціях.

вміти:

- оцінювати ступінь небезпечності середовища перебування,
- приймати рішення про вжиття термінових заходів у разі виникнення небезпечних ситуацій;
- надавати долікарську медичну допомогу собі та іншим потерпілим.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати спеціалізовані практичні завдання в освітній галузі, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, інтеграції професійних та науково-дослідницьких знань з фізики та астрономії і інформатики, методики їх навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності та відповідати за їх виконання, діяти соціально відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК9. Здатність зберігати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

Фахові компетентності спеціальності

ФК7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.

ФК12. Здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя; здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

ФК13. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами; здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

Фахові (предметні) компетентності

ПК4. Здатність планувати, організовувати та здійснювати навчальний фізичний експеримент відповідно до методики і техніки проведення.

ПК10. Володіння технологіями експлуатації комп'ютерної мережі; здатність реалізовувати комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації, здатність формувати вміння безпечної роботи здобувачів освіти у комп'ютерній мережі.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Охорона праці та безпека життєдіяльності**» є навчальні дисципліни загальної середньої освіти.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми, вивчення навчальної дисципліни «**Охорона праці та безпека життєдіяльності**» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів

навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знає і використовує принципи проєктування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх	РН6
Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.	РН8
Виявляє навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснює необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.	РН11
Здійснює експериментальну діяльність з фізики, організовує та проводить фізичний експеримент в освітньому процесі.	ПРН 3

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» :

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Здобувач вміє проєктувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище; дотримується вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технологій здоров'язбереження під час освітнього процесу, запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.	РН6
Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань і втілює їх при здійсненні педагогічної діяльності.	РН8
Здатний до роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснює необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.	РН11
Здійснює експериментальну діяльність з фізики, організовує та проводить фізичний експеримент в освітньому процесі з дотриманням вимог техніки безпеки.	ПРН 3

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль успішності,
- модульний контроль,
- підсумковий контроль.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю:

- вибіркове усне опитування перед початком занять;
- реферативні повідомлення та їх обговорення;
- перевірка якості виконання завдань для самостійної роботи, зокрема за конспектами матеріалів;
- оцінювання якості та повноти виконання завдань модульної контрольної роботи.

Форма модульного контролю: виконання модульної контрольної роботи, результати якої оцінюються за 100-бальною шкалою за кожний модуль.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік. До заліку допускаються студенти, які відпрацювали пропущені заняття і виконали модульні контрольні роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	60	100
8	8	8	8	8		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	60	100
10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	40	5	40
Модульна контрольна робота	1	60	1	60
Разом	6	100	6	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

При оцінюванні знань враховується в першу чергу повнота, правильність і вичерпність відповідей на поставлені в модульних контрольних роботах запитання. Оцінка виставляється за 60-бальною шкалою та національною 5-бальною шкалою. Відомість результатів оформлюється за системою ECTS.

Оцінка «відмінно» виставляється, якщо під час проведення контролю було виявлено:

1. Наявність у студента всебічних, повних, глибоких інтегрованих знань програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання запропонованого варіанту.
2. Вміння студента в письмовій та усній формі чітко, вичерпно і правильно викласти відповіді на питання запропонованого варіанту.
3. Глибоке розуміння студентом взаємозв'язку головних понять і положень предмета, розуміння значення цих положень і понять для майбутньої професії.
4. Високий рівень підготовленості студента з питань курсу до подальшої роботи над вдосконаленням рівня своєї професійної кваліфікації.

У відповідях студентів не має бути значних помилок. Відмінно виконана робота демонструє наявність у студента творчих здібностей.

Оцінка «добре» виставляється, коли студент письмово відповів на всі запитання, засвоїв всю навчальну програму курсу. У відповідях, які оцінені на «добре», можлива не більш як одна незначна помилка або виявлено декілька неточностей. Студент спроможний з допомогою літератури ліквідувати всі недоліки у відповідях.

Оцінка «задовільно» виставляється, коли студент дав відповіді на питання всіх завдань, але при цьому можуть проявитися певні прогалини у засвоєнні програми курсу. У відповідях, які оцінені на «задовільно», можуть зустрітися не більше як одна груба помилка або декілька значних та істотних неточностей.

Оцінка «незадовільно» виставляється за роботу, яка засвідчує про наявність у студента великих та суттєвих прогалин у знаннях основного матеріалу курсу, а у наявних його письмових відповідях є як принципові, так і грубі помилки. Студенти, які не представили письмові відповіді на модульних контрольних роботах, вважаються такими, що одержали оцінку «незадовільно».

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни здійснюється у формі заліку.

Залік проводиться в усній формі. Оцінка виставляється за 100-бальною шкалою та національною 4-бальною шкалою. Відомість результатів оформлюється за системою ECTS.

Оцінка «відмінно» виставляється, якщо під час проведення заліку було виявлено:

1. Наявність у студента всебічних, повних, глибоких інтегрованих знань програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання запропонованого варіанту.
2. Вміння студента в письмовій та усній формі чітко, вичерпно і правильно викласти відповіді на питання запропонованого варіанту.
3. Глибоке розуміння студентом взаємозв'язку головних понять і положень предмета, розуміння значення цих положень і понять для майбутньої професії.
4. Високий рівень підготовленості студента з питань курсу до подальшої роботи над вдосконаленням рівня своєї професійної кваліфікації.

У відповідях студентів не має бути значних помилок. Відмінно виконана робота демонструє наявність у студента творчих здібностей.

Оцінка «добре» виставляється, коли студент відповів на всі запитання, засвоїв всю навчальну програму курсу. У відповідях, які оцінені на «добре», можлива не більш як одна незначна помилка або виявлено декілька невірних відповідей. Студент спроможний з допомогою літератури ліквідувати всі недоліки у відповідях.

Оцінка «задовільно» виставляється, коли студент дав відповіді на питання всіх завдань, але при цьому можуть проявитися певні прогалини у засвоєнні програми курсу. У відповідях, які оцінені на «задовільно», можуть зустрітися не більше як одна груба помилка або декілька значних та істотних неточностей.

Оцінка «незадовільно» виставляється за відповідь, яка засвідчує про наявність у студента великих та суттєвих прогалин у знаннях основного матеріалу курсу, а у наявних його відповідях є як принципові, так і грубі помилки.

Переведення результатів, отриманих за національною 4-х бальною шкалою у 100-бальну шкалу оцінювання в та шкалу за системою ECTS здійснюється за наступною схемою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен та диференційований залік	Залік
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	

Студент, який отримав за результатами підсумкового контролю оцінку «незараховано» (0-34 балів, F), зобов'язаний пройти повторний курс вивчення дисципліни і скласти залік. Результати підсумкового контролю знань заносяться до залікової відомості.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1

- Тема 1. Загальні основи БЖД.
- Тема 2. Індекс людського розвитку як індикатор сталого розвитку.
- Тема 3. Ризик в БЖД.
- Тема 4. Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні безпеки.
- Тема 5. Теоретичні елементи БЖД.

Змістовний модуль 2.

- Тема 6. Загальні питання ОП. Основи менеджменту ОП в Україні.
- Тема 7. Фізіологія і психологія праці.
- Тема 8. Основи виробничої санітарії.
- Тема 9. Організаційні заходи з створення безпечних умов праці і основи електробезпеки.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання:					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальн а робота	самостійна робота
Модуль 1.						
Тема 1. Загальні основи БЖД.	8	1	1			6
Тема 2. Індекс людського розвитку як індикатор сталого розвитку.	8	1	1			6
Тема 3. Ризик в БЖД.	9	2	1			6
Тема 4. Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні безпеки.	10	2	2			6
Тема 5. Теоретичні елементи БЖД.	9	2	1			6
Разом за модуль	44	8	6			30
Модуль 2.						
Тема 6. Загальні питання ОП. Основи менеджменту ОП в Україні.	9	2	1			6
Тема 7. Фізіологія і психологія праці.	12	2	2			8
Тема 8. Основи виробничої санітарії.	11	2	1			8
Тема 9. Організаційні заходи з створення безпечних умов праці і основи електробезпеки.	14	4	2			8
Разом за модуль	46	10	6			30
Разом за семестр	90	18	12			60

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оцінювання небезпечних чинників для життя людини в сучасних умовах.	2
2	Моделювання небезпечних подій та оцінювання рівня індивідуального ризику.	2
3	Організаційно-правове забезпечення безпеки життєдіяльності.	2
4	Аналіз небезпек під час роботи зі шкідливими та вибухопожежонебезпечними речовинами.	2

5	Оцінювання небезпек під час експлуатації електрообладнання.	2
6	Класифікація надзвичайних ситуацій та прийняття управлінських рішень. Заходи цивільного захисту та соціальний захист постраждалих від надзвичайних ситуацій.	2
Разом		12

6.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є необхідним елементом засвоєння навчального матеріалу.

Теми для самостійного вивчення

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні закономірності виникнення небезпек, їх властивості, наслідки впливу на організм людини та об'єкти середовища,	10
2	Небезпеки життєдіяльності у виробничій сфері і побуті.	10
3	Природа, джерела і наслідки впливу на організм людини іонізуючого випромінювання.	10
4	Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я.	10
5	Життєдіяльність в сучасному урбанізованому середовищі.	10
6	Безпека в умовах надзвичайних ситуацій.	10
Разом		60

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: Мультимедійний проектор, інтерактивна дошка.

Обладнання: персональні комп'ютери, ноутбуки, планшети, вебкамери.

Програмне забезпечення: Microsoft Office.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Кошель В.І., Сав'юк Г.П., Дзундза Б.С. Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / [Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза] – Івано-Франківськ: НАІР, 2020. – 182 с.
2. Грибан В.Г., Фоменко А.Є., Казначеев Д.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. – 388 с.
3. Серіков Я.О., Коженевські Л.Ф., Хворост М.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Ч.1: підручник. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова; Краків : ЄАС, 2021. – 255 с.
4. Левченко О.Г., Землянська О.В., Праховнік Н.А., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист [Електронний ресурс]: підручник для студентів спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інженерно-комунікаційних технологій КПП ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові данні.– Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 267 с.
5. Горбаченко С.А., Дикий О.В., Флюнт М.О. Охорона праці та безпека життєдіяльності: методичні вказівки. – Одеса: НУ «ОЮА», 2020. – 37 с.

Додаткова література:

1. Стищенко Т.Є., Пронюк Г.В., Сердюк Н.М., Хондак І.І. «Безпека життєдіяльності». Навчальний посібник – Харків: ХНУРЕ, 2018. – 336 с.
2. Сакун М.М., Москалюк І.В. Нагорнюк В.Ф. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці: Навчально-методичний посібник. – Одеса: Видавництво , 2017. – 400 с.
3. Шуаїбов О.К., Росола І.Й. Теоретичні основи та логічні моделі безпеки життєдіяльності: Навчальний посібник. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2007 . – 306 с.
4. Шуаїбов О.К. Практикум з охорони праці: Навчальний посібник. – Ужгород: – Видавництво УжНУ «Говерла», 2008 . – 279 с.
5. Г.Г. Гогіташвілі, Е.Т. Карчевські, В.М. Лапін Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами. Навчальний посібник. –К.: «Знання», 2007, - 367 с.